

Rural Pact Netwerk Nederland

Verslag 1^e (online) bijeenkomst

Dinsdag 4 juni, 14.30 – 16.00 uur

1. Welkom en korte toelichting

Door Ben van Essen, lid van de Rural Pact Coordination Group

We hebben medio 2021 in Brussel de lancering van [The Long Term Vision for Rural Areas](#) gezien. Daar is een actieprogramma aan verbonden en een van de onderdelen van het actieprogramma was dat er een Rural Pact zou komen, een poging om alle krachten te bundelen die een bijdrage zouden kunnen leveren aan die Long Term Vision en de realisering daarvan.

Bart Soldaat die is vanaf het begin al betrokken bij dat Rural Pact omdat hij National expert is. Ze hebben in alle landen gezocht naar iemand die ook zou kunnen helpen om in de lidstaten het Rural Pact op gang te brengen. Voor Nederland is dat Bart geworden vanuit het LEADER Netwerk Nederland.

Ik ben wat later betrokken geraakt bij het Rul Pact. Vanaf medio 2023 is er de Rural Pact Coordination Group, en daar zit ik dan in, namens de European Rural Community Alliance (ERCA).

Bart en Eva en ik hebben contact gezocht met elkaar en ons de vraag gesteld, wie, wie zijn dat nou, die Nederlandse deelnemers, die zich gemeld hebben bij het Rural Pact en vooral ook wat verbindt ons nou? Dat bracht ons op de gedachte om als Nederlandse deelnemers een keer bij elkaar te komen. Een extra aanleiding daarvoor is dat binnen het Rural Pact voor dit jaar het accent ligt op de doorwerking naar het nationaal niveau. Hoe kun je ook op landelijk niveau dat Rural Pact meer tot leven brengen? Daar past zoiets als wat wij vandaag doen, uitstekend in.

Die elementen waren aanleiding voor Bart en Eva en mij om elkaar op te zoeken en te kijken of we daar iets mee kunnen. We hebben met ondersteuning van het Rural Pact Support Office een survey uitgezet om te peilen hoe het zit met met de belangstelling

om een keer de koppen bij elkaar te steken. Dat leverde uitsluitend positieve reacties op. Dat heeft ons aangemoedigd om deze bijeenkomst te organiseren en een eerste stap te zetten. Waar we dan uitkomen, dat moeten we vandaag samen bepalen.

Aan het eind willen we bespreken hoe we de uitkomsten vast kunnen houden en te kijken hoe dat we eventueel verder gaan.

2. Kennismaking

Bart Soldaat: Europeaan, ZZPer, woont en werkt in Wageningen. Meer dan 20 jaar betrokken bij het LEADER programma, onderdeel van het GLB, gericht op versterking van de sociaaleconomische positie van het platteland. LEADER staat voor bottom-up, gebiedsgericht en een multi-stakeholder aanpak. Daarmee is de stap naar het Rural Pact een kleine en logische stap.

Ruud Groenendijk: gepensioneerd bestuurskundige. Ik ben betrokken bij organisatie Tussenheid, <https://tussenheid.nl>, die bottom up initiatieven vooral in de voorbereidingsfase probeert te ondersteunen, zodat die projecten een grotere kans van slagen hebben. Ruud houdt zich specifiek bezig met organisatieontwikkeling en beleidsontwikkeling. Bijdragen geleverd aan diverse conferenties, ook internationaal, waaronder voor het Rural Pact.

Bettina Bock: hoogleraar inclusieve plattelandsonwikkeling aan de Wageningen Universiteit en bijzonder hoogleraar Bevolkingsdaling en Leerbaarheid aan de RU Groningen. Houdt zich op allerlei manieren bezig met onderzoek naar platteland rond thema's als de leefbaarheid van het platteland, duurzaamheid van de agrarische sector, innovatiekracht. Doet b.v. via Europese projecten ook analyses van beleid, onder andere naar de vertaling van de LTVRA naar beleid.

Dorrit Jorritsma: werkt voor de provincie Friesland. Voor de opgave Leefbaarheid. Onder andere verantwoordelijk voor het provinciale LEADER programmamanagement voor de drie Friese LEADER gebieden. Verder betrokken bij een Europees Interreg project over governing community resilience.

Ellen Nauta: burgemeester van de gemeente Hof van Twente, voorzitter van de VNG delegatie in het Comité van de regio's in Brussel, daarbinnen lid van de Commissie natuurlijke hulpbronnen die ook adviezen geeft over het GLB en de LTVRA. Plaatsvervangend lid van de Rural Pact Coordination Group. Ellen is ook voorzitter van de P10, het samenwerkingsverband van de inmiddels 32 grootste plattelandsgemeenten in Nederland, dat ook bezig is om te kijken hoe deze gemeenten meer handen en voeten kunnen geven aan het momentum dat er is rond het Rural Pact.

Erik Hendriks: medeoprichter van www.mijnbuurtje.nl 10 jaar geleden. Dat is een online platform waar mensen in dorpen en wijken alles kunnen vinden over hun buurt om beter samen te werken en een sterker dorp of wijk te creëren. Inmiddels actief in 90 gemeenten in Nederland.

Eva van der Meulen: werkzaam bij het ministerie van Landbouw en Natuur, waar ze zich bezighoudt met de thema's leefbaarheid en brede welvaart in het landelijk gebied. En vanuit die rol binnen het ministerie ook dossierhouder van de Long term Vision for Rural Areas en zodoende ook bij Ben en Bart terechtgekomen. Erg benieuwd om te horen waar ieders behoefte ligt, waar het Rural Pact een mooie toevoeging kan zijn

Erika Frankhuizen: werkzaam voor de Regieorganisatie GLB waar zij het Netwerk Platteland coördineert. De Regieorganisatie organiseert onder andere netwerkbijeenkomsten. Vorig jaar november rond het thema Leerbaarheid samen met Ben namens de Landelijke Ver. Van Kleine Kernen en Bart vanuit het LEADER Netwerk Nederland. Een van de onderdelen was daar ook het Rural Pact. Is op zoek naar een vervolg hierop.

Fons Jansen: 28 jaar oud en opgegroeid in het kleine dorpje Veulen In de gemeente Venray, het noorden van Limburg. Deel van de week is Fons zonnepanelen-installateur en een dag in de week jeugdwerker voor de Limburgse jeugdorganisaties. Hiervoor twee jaar uitvoering gegeven aan het Europees klimaatpact, het sociale programma van de Europese Green Deal. Vindt het heel belangrijk dat plattelandjongeren beter vertegenwoordigd zijn.

Henk Oostindie: plattelandssocioloog, werkzaam bij Rurale sociologie hier aan de Wageningen Universiteit. Werkt samen met Bettina. Binnen een Europees project werken we nu ook samen met de P10 aan de plattelandsonwikkelingsproblematiek met specifieke aandacht voor de vraag welke data er nodig is om de dynamiek op het platteland goed in kaart te brengen en daarbinnen ook het begrip Rural Proofing, wat behelst dat en hoe geven ze daar handen en voeten aan? Hoe erken je ook de diversiteit aan plattelandsonwikkeling op verschillende schaalniveaus.

Jasper Assen: werkzaam bij de gemeente Opsterland als strategisch beleidsadviseur, een van de 32 P10 gemeenten plattelandsgemeenten. Binnen de P10 lid van de werkgroep Europa. Het Rural Pact en de LTVRA komen daar geregeld voorbij

Klaske Piebenga: bestuurssecretaris van de Landelijke Vereniging voor Kleine Kernen. Kleine kernen liggen vaak op het in het platteland en leefbaarheid op het platteland is het belangrijkste aandachtsgebieden voor de LVKK.

Marlies Meijer: ook werkzaam aan de Wageningen Universiteit als universitair docent ruimtelijke planning. Houdt zich onder andere bezig met de verschillende toekomst van plattelandsgebieden. Vooral bezig met onderzoek naar initiatieven van onderop: hoe maken bewoners die toekomst met elkaar? En ook wat is vervolgens de relatie met het beleid wat lokale of hogere overheden daarvoor maken?

Neha Basnet: comes from Nepal, but currently lives in Rotterdam where she works as researcher and lecturer at the University of Applied Sciences. Experience in working with young people, both rural and urban, in countries in the Global South and also in the Netherlands.

Pip van Aalst: werkt bij het Interprovinciaal overleg (IPO) en houdt zich bezig met de thema's brede welvaart en leefbaarheid in het landelijk gebied.

Tialda Haartsen: hoogleraar plattelandsgeografie bij de Rijksuniversiteit Groningen en doet al jaren onderzoek naar leefbaarheid en verdwijnende voorzieningen op het platteland. Hoe burgers via burgerinitiatieven dat wel of niet proberen op te lossen. Tialda doet ook heel veel onderzoek naar blijvers en vertrekkers en terugkeerders naar platteland en nieuwkomers op het platteland. En wat voor een verbondenheid zij voelen met het platteland. Vorig jaar samen met collega's het internationale congres Rural Geography in Transition georganiseerd (deels onder de vlag van het Rural Pact).

Vincent Delaere: senior beleidsmedewerker voor Binnenlandse Zaken, afdeling Regio en leefbaarheid van de regio's, Hieronder valt o.a. Elke regio telt.

Wietske van der Schaaf: woont in Oldeborn, een van de laagste gebieden in Nederland Betrokken bij een pilot veenweide, AAD heet dat voor heel Nederland, waarbij 39 boeren een ander beroep moeten kiezen.

Wiet van Meel, Hilvarenbeek, Noord Brabant. Al jaren actief met het ontwikkelen en ondersteunen van lokale initiatieven. Sinds een aantal jaren houdt Wiet zich bezig met Tussenheid, een organisatie die probeert heel pragmatisch, ruimtelijke, economische en maatschappelijke instrumenten en beleidsdomeinen te verbinden, gefocust op ontwikkelen van initiatieven. In dit kader ook verbonden met het Smart Villages netwerk.

Winnie Scheringa: van oorsprong als geografe opgeleid aan de RUG. Werkt inmiddels al geruime tijd bij de gemeente Berkelland in de Achterhoek. Ik kom oorspronkelijk uit Groningen. Berkelland is aangesloten bij de P10 en via de P10 is Winnie actief in de werkgroep Europa en als zodanig de trekker om een workshop te organiseren voor de European Week of the Regios.

Simone La Brijn: werkzaam bij de P10. Naast bewoner van de Veenkoloniën ook voor een aantal grote plattelandsgemeenten in de Veenkoloniën gewerkt. En van daar uit ook bij LEADER betrokken geweest. We gaan als P10 kijken hoe we het Rural Pact kunnen verbinden met de opgave die we in Nederland hebben.

Ben van Essen: gepensioneerd. Bij de provincie Limburg gewerkt als senior strateeg en verder bestuurlijk actief geweest als gemeenteraadslid en wethouder. Nu namens de Landelijke Vereniging voor kleine kernen in Nederland lid van de European Rural Community Alliance (ERCA), een club van 14 landen in Europa die op een soortgelijke manier georganiseerd zijn om platteland en bewonersinitiatieven met elkaar te verenigen. Namens de ERCA lid van Rural Pact Coordination Group.

Op deze manier zijn we dus aanbeland op de plek waar we vandaag zitten. Om met elkaar te kijken hoe het Rural Pact in Nederland wordt beleefd en vooral ook om vandaag met elkaar te verkennen wat we hier aan kunnen hebben en hoe we hierin een volgende stap kunnen zetten.

3. *Korte beschouwing: wat is het Rural Pact?*

Ter aanvulling op de documenten die met de uitnodiging zijn meegestuurd.

Het Rural Pact is een van de elementen van het actieprogramma om de Long Term Vision for Rural Areas (LTVRA) uit te voeren. Het is een poging om alle krachten bij elkaar te brengen die een bijdrage kunnen leveren aan de uitvoering van de LTVRA.

Met een drietal doelstellingen:

- Het platteland een duidelijke(re) stem te geven.
- Een netwerk vormen waar kennis wordt uitgewisseld
- Het stimuleren van acties, met name ook zo dat de deelnemers aan het RP zelf ook initiatieven nemen. Tialda heeft b.v. net aangegeven hoe zij vanuit Groningen een commitment zijn aangegaan met het Rural Pact.

Inmiddels hebben uit heel Europa zo'n 2.350 mensen zich aangemeld bij de RP community, soms op persoonlijke titel, soms namens hun organisatie. Hiervan hebben er tot nu toe 121 ook een commitment afgegeven om activiteiten te ondernemen. Dit heeft op dit moment geleid tot 30 concrete acties en dan kun je denken aan opzetten van netwerken rondom Duurzame energie of de digitalisering van het platteland of Duurzaam landgebruik. Naast thematische acties zijn ook een zestal horizontale acties in gang gezet. Er is bijvoorbeeld een Rural Pact Community Platform, een (digitale) plek waar we met elkaar kennis kunnen uitwisselen. Rural Proofing is hiervoor al genoemd. Er is ook een Rural Funding Toolkit ontwikkeld, een plek waar je je weg kunt vinden in alle Europese fondsen.

Wat het Rural Pact betreft is al aangegeven dat de focus dit jaar ligt op het op nationaal uitzetten van het RP gedachtengoed en het ontwikkelen van nationale netwerken. Elders in Europa zijn hiervan al voorbeelden te vinden. We kunnen ook kijken of we kunnen aansluiten bij bestaande initiatieven en netwerken, bijvoorbeeld via het Plattelands Parlement, dat de Landelijke Verenigde Kleine Kernen elke twee jaar organiseert en dit jaar op 9 november

De hoop is dat er na de Europese verkiezingen een echte vertaling komt in een plattelandsstrategie. Over de volle breedte, want dat is een belangrijk element van die Long Term Vision, dat het gaat om een integrale benadering van plattelandsontwikkeling. Het is interessant hoe dat zich in de nieuwe periode zal gaan ontwikkelen. Begin volgend jaar zal de volgende grote Europese conferentie van het Rural Pact zijn, om te kijken waar we dan staan en hoe dat in de nieuwe periode inhoudt en vorm moet krijgen.

4. *Waar willen het in het netwerk over hebben?*

De deelnemers gaan uiteen in groepen en brainstormen over de thema's en onderwerpen die zij in het netwerk zouden willen bespreken. De lijst met punten uit de survey diende als vertrekpunt.

Groep 1:

- Het platteland staat in brand, er sprake van een opeenstapeling van problemen, armoede, boeren die geen kant uit kunnen.
- Er is daarom alle reden voor een Rural Pact Nederland, o.a. om echte kennis te delen en uit te dragen.
- Iedereen roept ineens van alles over het platteland, waarbij de echte (onderzoeks-)kennis die er is, niet gebruikt wordt.
- Er is geen fatsoenlijk overzicht van plattelandsonderzoek.
- We zien in Nederland een zwaar accent op stedelijk onderzoek. Het wordt tijd voor een veel grotere inbreng vanuit het platteland, juist ook omdat plattelandsonderzoek nieuwe invalshoeken biedt die voor iedereen interessant zijn. Voorbeeld: Het oplossend vermogen op het platteland tav bijv. crises, is groot.
- We moeten beter duidelijk maken wat er gebeurt op het platteland.
- We zouden in Nederland ook een Rural Observatory moeten hebben, om goede cijfers te hebben voor beleid. Daar zou LNV initiatief toe kunnen nemen
- Provincies hebben een cruciale rol tav plattelandsonderzoek. Toch lijkt er weinig verbinding te zijn met bijvoorbeeld de Long Term Vision of het Rural Pact, uitzonderingen daargelaten.
- Extra motief voor een Rural Pact Nederland is, dat Nederland geen visie heeft op plattelandsonderzoek in de volle breedte (zoals de LTVRA een brede visie is). Uit recent onderzoek van Tialda en Bettina in opdracht van BZK in zeven EU-landen naar hun plattelandsonderzoek/beleid, blijkt dat andere landen, zij het soms nog maar kort, wel over zo'n visie beschikken.

Groep 2:

- Concreet dingen doen. Projecten breed starten in allerlei gemeenten.
- Wel kijken wat er al is en hoe deze initiatieven zich verhouden tot het Rural Pact vanuit de wetenschap dat er beperkte middelen zijn om extra dingen te doen. Veelbelovende initiatieven die er al zijn, beter benutten en bij elkaar brengen. Verhalen verzamelen. Voorbeelden meenemen ook naar het Europese niveau.
- Probeer twee werelden bij elkaar te brengen: nieuwe GLB en LTVRA. Plattelandsgebieden zijn in Brussel echt een ding. Laat samen ook de kracht van het Nederlandse platteland zien.
- Discussie over platteland gaat veelal over de toekomst van de landbouw. Thema leefbaarheid meer naar voren brengen.
- De zachte kant van plattelandsonderzoek naar voren brengen. Dit is het eerste wat vaak sneuvelt.
- Specifieke aandacht voor Rural Proofing. Vanuit Europa gaat het vaak om de specifieke behoefte en problemen van het platteland en niet over de kracht van het platteland. En de verschillende soorten platteland.
- Linken leggen met de netwerken die er in Europa wel zijn.

Groep 3:

- beleid mbt landbouw en platteland is versnipperd en verkokerd; er is geen integrale visie op de toekomst van landbouw en platteland (LTVRA NL-editie)
- het platteland bestaat niet, er is zelfs in een sterk verstedelijkt land als Nederland een grote variatie aan plattelandsgebieden, elk met hun eigen opgaves
- Rural Pact is geen doel op zich maar een middel waarmee kunnen bijdragen aan brede welvaart en als burgers een eigen rol in kunnen spelen: de doe-democratie
- boeren niet tegenover andere actoren zetten. Vruchtbaarder is het om uit te gaan van leefgemeenschappen (een boer is uiteindelijk ook 'gewoon' een burger). Vragen die er in dit verband leven: wat hebben leefgemeenschappen nodig, hoe krijgen we 'de stad' aangehaakt bij het Rural Pact? Hoe komen we tot een integrale visie? Hoe betrekken we jongeren bij het Rural Pact (ref. Young LEADER Forum dat volgende week plaatsvindt in Finland: [https://eu-cap-network.ec.europa.eu/events/young-leader-forum_en#:~:text=The%20Young%20LEADER%20Forum%20will,regional%2C%20national%20and%20EU%20level\)?](https://eu-cap-network.ec.europa.eu/events/young-leader-forum_en#:~:text=The%20Young%20LEADER%20Forum%20will,regional%2C%20national%20and%20EU%20level)?))

5. Wat voor netwerk willen we zijn?

Wat is genoemd in een eerste ronde aan reacties:

- Er zijn heel veel plekken waar je kan aanschuiven bij discussies over de toekomst van het platteland. Wat kan dit gezelschap daar aan toevoegen? Waar zitten de witte vlekken in de discussie over het beleid m.b.t. landbouw en platteland? Deze identificeren en agenderen.
- Op deze manier komen tot een integrale visie op plattelandsontwikkeling in de volle breedte
- We hebben hiervoor al een mooie mix aan mensen aan tafel die je op de meeste andere plaatsen niet tegen kom: overheid, wetenschap, NGO-s, burgers etc.
- Andere functies van het netwerk: uitwisselen van best practices uit binnen- en buitenland (Finland werd vaak genoemd), de behoefte om kennis te delen en goede verhalen uit te wisselen vanuit Nederland, maar ook zeker tussen andere landen kwam naar voren
- Netwerk kan een plek creëren waar een overzicht te vinden is van wat er is aan plattelandsonderzoek en dit ontsluiten. En dat kan ook aanleiding zijn voor programmering rond Rural Proofing
- Zorg dat het gesprek ook wordt gevoerd over de kracht van het platteland en niet alleen de problemen. Hoe kunnen we de goede initiatieven meer naar voren brengen op de verschillende beleidsniveaus en met elkaar in verbinding brengen?
- Rural Pact netwerk Nederland kan een ingang zijn om het Nederlands verhaal over de kracht van het platteland een plek te geven in toekomstig Europees beleid
- RP Netwerk kan een manier zijn om de jeugd te betrekken bij zaken als voedsel, landbouw en klimaat. Dat is er in Nederland niet. We hebben niet een echt integraal plattelandsbeleid zoals de Long Term Vision terwijl daar langzamerhand toch echt wel behoefte aan is. Misschien dat het netwerk waar we het hier over hebben juist

zijn onderscheidend vermogen ook voor een deel haalt uit het feit dat je veel breder naar de zaken kijkt.

- Om het efficiënt te houden, we wel zoveel mogelijk moeten aanhaken bij wat er toch al loopt en wordt georganiseerd, zoals b.v PlattelandsParlement of het kennisnetwerk krimp Noord Nederland, een groot netwerk van zo'n 1.500 beleidsmakers, onderzoekers en andere actoren die daarmee bezig zijn. Een keer In de 2 à 3 maanden wordt in de dorpen een kenniscafé georganiseerd. Datzelfde geldt ook voor de P10, die in de zomer en de winter sessie organiseren waar heel veel mensen bijeenkomen. Die gaan over elementen van plattelandsontwikkeling. En natuurlijk is er het Netwerk Platteland van LNV.

6. *Vervolg*

Er is interesse om deze bijeenkomst, liefst in fysieke vorm, een vervolg te geven. Behalve Ben, Eva en Bart melden zich nog de volgende mensen om 'en petit comité' dit verder door te spreken en een vervolgbijeenkomst voor te bereiden:

- Erik Hendriks
- Tialda Haartsen
- Ruud Groenendriek
- Erika Frankhuizen
- Marlies Meijer.

Dit overleg kan gehouden worden bij de Regieorganisatie GLB in Utrecht. Ben, Eva en Bart nemen met Erika initiatief om dit te organiseren.

We moeten dan ook nadenken over hoe we het netwerk kunnen faciliteren, zodat er een centraal punt is van waaruit de bal aan het rollen wordt gehouden.